

IZVEŠTAJ O RADU CENTRA "ŽIVETI USPRAVNO" ZA 2020.

Centar ŽIVETI USPRAVNO osnovan je 22.2.2002. S obzirom na misiju stvaranja okruženja u kome će se poštovati sva ljudska prava osoba sa invaliditetom i omogućiti puna primena Međunarodne konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, Centar 14 godina radi na polju pristupačnosti, stvaranju uslova za socijalnu inkluziju i preduslova da ovaj proces u smislu pilotiranja službi podrške koji još uvek ne postoje u zajednici ili nisu razvijene: organizovan prevoz 2008 - maj 2011. (do formiranja gradske dispečerske službe maja 2011. godine), servis personalne asistencije počev od 2008, iskustveno (vršnjačko) savetovalište od marta 2010. godine.

Proistekao je iz Savetovališta za psiho-socijalnu podršku osobama sa invaliditetom koji je 19.9.2000. otvorila tadašnja beogradska kancelarija francuske humanitarne organizacije HENDIKEP INTERNEŠNL (HI).

U toku 2020. ukupno je 47 osoba bilo angažovano na pružanju usluga za samostalni život, od toga 2 volonterski. Za direktno pružanje usluge personalne asistencije bilo je ugovorom angažovano 36 osoba (25 žena i 11 muškaraca). Tri asistentkinje su cele godine radile po ugovoru o radu na neodređeno vreme, 2 asistentkinje i 2 asistenta stekli su uslov za to 22.12. 2020. Prethodno su radili po ugovoru o radu na određeno vreme. 5 asistentkinja i jedan asistent bili su angažovani po ugovoru o delu za zaposlene/penzionere, od kojih dvoje kratkoročno, a dve su nakon prvog, odnosno od 3. meseca angažovanja zasnovale radni odnos na određeno vreme. Ostalih 23 asistenata/kinja radili su po ugovoru o radu na određeno vreme.

Od ukupnog broja, 16 osoba (13 žena i 3 muškarca), koristila su personalnu asistenciju, od kojih 1 korisnica iz Subotice i 1 iz Doboja cele godine, 1 iz Sombora 6 meseci, 13 korisnika/ca iz Novog Sada (10 žena i 3 muškarca), od kojih su 7 žena i 2 muškarca uslugu koristili cele godine, 1 korisnik 10 meseci, jedna korisnica u januaru, jedna u januaru i februaru i jedna od oktobra.

Desetoro asistenata (6 žena i 3 muškarca), kao i stručni radnik (do 30.4. po ugovoru o radu na određeno vreme, posle toga na neodređeno), koordinatorka usluge PA i supervizorka program Centra (obe po ugovoru o radu na neodređeno vreme) radile su svih 12 meseci.

Iskustvena podrška pružena je svima, s tim što ju je 1 korisnik koristio radnim danima tokom cele godine, ostalima je pružana o potrebi. Sedam osoba je po ugovoru bilo angažovano za pružanje ove podrške (5 žena i 2 muškarca), nas 5 smo je pružali (4 žene i 1 muškarac), jedan mladić koji se obratio za podršku želi da nastavi da je pruža, 2 koleginice pružale su je volonterski po potrebi.

Od 25 zaposlenih koji su nastavili da rade 1.1.2021, nas desetoro, 7 žena i 3 muškarca zaposleni smo po ugovoru o radu na neodređeno vreme, 2 asistentkinje po ugovoru o delu, 10 žena i 3 muškarca (12 asistenata i 1 pružalac iskustvene podrške) po ugovoru o radu na određeno vreme.

Centar se u toku prošle godine fokusirao na 3 strateška cilja:

1. Usklađivanje odredbi u vezi sa pružanjem usluge PA sa Međunarodnom konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, što je osnovni preduslov za stvarnu deinstitucionalizaciju i prekid izolacije i njenim finasiranjem.
2. Ukazivanje na neophodnost međusobne, međuljudske podrške jednih drugima tako što su je na taj način pružali, naročito je došao do izražaja od proglašenja vanrednog stanja, a na osnovu tog iskustva snimljen je film i prikazan 25.2. prvi put, a potom u novembru od 10.12. Od tada prisutan je u javnosti sa porukom o neophodnosti usmeravanja na međusobnu podršku i da u svemu što radimo pođemo od toga da smo međuzavisni, upućeni jedni na druge i da smo međusobno povezani, što je iskustvo s pandemijom na izrazit način pokazalo:da jedna osoba može da ugrozi ili sačuva živote milionima drugih i od svakog našeg postupka i namere zavise svi drugi ljudi i ceo eko sistem.
3. Prikupljanje sredstava i u vezi s tim i stvaranje uslova za kontinuirano javno finansiranje svih elemenata usluge PA, i onih koji su predviđeni zakonom, i iskustvene podrške u donošenju odluka, koje domaća regulativa ne prepoznaje, finansirana je projektno. U ovom segmentu, sem što smo ga otvorili i o njemu informisali sve nadležne instance i darodavce, s gradskim organima smo u vezi sa ovom temom u komunikaciji bezmalo svakodnevno, Sistematski, odnosno trajni rezultat sem u delu finansiranja direktnog rada asistenata/kinja još uvek je neizvestan.

Postignut je kontinuitet optimalnog obima usluge personalne asistencije i iskustvene (peer) podrške s 1 korisnikom PA manje i 4 korisnika/ca ukupno manje u odnosu na prošlu godinu. Na osnovu iskustva u pružanju oba vida podrške tokom pandemije kovida 19 u okviru Programa SPECIJALNI FOKUS, u saradnji s Media Craftom snimljen je dokumentarni film u ISTOM FILMU, Grad Novi Sad je, zahvaljujući zagovaranju, Centra 16.7.2020. izmenio Pravilnik o ostvarivanju prava na finansiranje usluge personalne asistencije predvidevši pod kojim okolnostima pružalac usluge može da uveća ukupan broj odobrenih sati za 30%. Ograničavanje nivoa usluge postotkom umesto procene stvarnih potreba nije u skladu sa čl. 19 Međunarodne konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i u avgustu 2019. započeli smo zagovarački proces da se postotak izostavi i tekst u potpunosti uskladi s Konvencijom, ali je i ovom izmenom Grad Novi Sad prva JLS u Srbiji koja je predvidela finansiranje većeg nivoa usluge od garantovanog minimalnog standarda s budžetske linije namenjene za ovu svrhu i prošle godine ju je iz 4 izvora finansirala u punom obimu, sem za putne troškove asistenata koji su finansirani kroz kampanju [grupnog prikupljanja sredstava u Novom Sadu i Subotici](#) i kroz participaciju korisnika/ka usluge PA, i zarada 1 asistenta na zamenu između 25.9 i 10.10.2020. koja je takođe pokrivena participacijom korisnika.

Izmenom Pravilnika o ostvarivanju prava na finansiranje usluge personalne asistencije iz budžeta Grada Novog Sada osobama sa invaliditetom, koje rešenjem CSR steknu pravo na javno finansiranje ove usluge omogućeno do 30% uvećanja sati pružene usluge u odnosu na zakonom definisani minimum u slučaju promena nivoa potrebe za asistencijom, porodičnih, poslovnih i drugih prilika, što je prvi primer u Srbiji utvrđivanja okolnosti pod kojim osoba ima pravo na veći obim usluge od minimalnog, ali je još uvek u neskladu s preporukama Komiteta UN za prava osoba sa invaliditetom iz Opšteg komentara br. 5 na primenu čl. 19 Konvencije, koje predviđaju pun obim usluge personalne asistencije, podršku u donošenju odluka (ako je potrebna) i peer podršku. Takođe smo na nivou nacionalnog pokreta inicirali izmenu Zakona o socijalnoj zaštiti, predlažući njegovo puno usklađivanje s čl. 19 Konvencije. Predlog nije odbijen, ali sem predloga osnivačice pokreta za samostalni život Srbije da se formira koalicija koja će zagovarati za izmenu zakona u skladu sa prethodno dogovorenim ciljevima, saglasnost još uvek nije postignuta. Čini nam se da, s jedne strane ušuškanost i strah da se postignut nivo sigurnosti ne izgubi, ljude on u istoj meri sprečava da doprinesu razvoju, kao i neinformisanost i uverenost da ono što je na drugim mestima moguće ovde nije. Situacija koju smo 2019. imali u Novom Sadu, kad je resorna gradska uprava uslugu PA nameravala da stavi u potpunosti u

nadležnost specijalne škole, i prošlogodišnja u Somboru koji je, pošavši od najniže cene, kroz javnu nabavku izabrao D.O.O. bez obzira na to što na svom području ima registrovan Centar za samostalni život koji ima licencu za pružanje ove usluge i inicirao ju je, pokazale su da na lokalnom nivou ni nadležna tela ni ustanove ni organizacije ne poznaju svrhu i sadržaj Konvencije i ako ga poznaju nemaju svest o tome da je u njoj sadržan minimalni standard ukoliko domaće zakonodavstvo ne predviđa veći. Zato smo se paralelno suočili s dve peripetije. U Novom Sadu je premoštena tako što je Grad razliku između minimalnog standarda i punog obima usluge finansirao kroz konkurs za programe u oblasti socijalne zaštite od interesa za Grad Novi Sad koje sprovode udruženja, od juna zahvaljujući uvođenju dodatnih 30% na minimalni standard, a Grad Sombor, s obzirom na sadržaj svoje odluke o socijalnoj zaštiti u kojoj stoji da se usluge za koje postoje minimalni državni standardi nabavljaju putem javne nabavke, a one za koje ne postoje finansiraju se projektno, uprkos izdvojenim sredstvima za dovoljan broj korisnika/ka, nije u drugoj polovini godine našao modalitet kojim bi ispoštovao Konvencijom i Zakonom garantovano pravo korisnika/ca na izbor svega što se tiče usluga (u ovom slučaju za samostalni život) uključujući ovlašćenog pružaoca. Ovaj period premošten je u julu i avgustu sredstvima od participacije, njenom i ostalih kojima Centar pruža uslugu, od septembra kroz ovaj grant.

Slično je i s Gradom Dobojem, koji je umesto da odobri direktno plaćanje u bruto iznosu, zaposlio majku korisnice za pružanje usluge, bez obzira što joj je pruža druga osoba u Novom Sadu. Korisnica neto iznos od 23.000 din. uplaćuje kao participaciju, doprinosi se uplaćuju majci, a razliku od 49.606,47 din. (pošto je plata prošle god. u Novom Sadu iznosila 70.309,97 din + 2.296,5 din. za putne toškove), obezbeđuje Centar dok korisnica ne dobije rešenje o korišćenju usluge u Novom Sadu.

Na primeru Novog Sada u obezbeđivanju sredstava za svakodnevnu peer podršku jednom korisniku, predložili smo Gradu Subotici da pronađe modalitet za finansiranje 30-40 sati usluge nedeljno predsednici Udruženja za cerebralnu i dečju paralizu Severnobačkog okruga, imajući u vidu da zbog utvrđenog stepena oštećenja nema pravo na uvećani dodatak za tuđu negu i pomoć, a njegovo ostvarivanje predstavlja najvažniji preduslov za ostvarivanje prava na finansiranje asistencije iz javnih izvora. Resorna gradska uprava nije ništa uradila po ovom pitanju sem što se konsultovala sa jednom samozastupničkom organizacijom s kojom saraduje i koje je smatrala da ništa ne treba da se uradi. Zbog ove okolnosti najvećim smo delom inicirali zajednički nastup za izmenu zakona jer koleginica nije jedina sa ovim iskustvom. Zakon u tom delu krši Konvenciju jer Opšti komentar br. 5 na primenu čl. 19 polazi od procene potreba za asistencijom, a ne od stepena oštećenja/smanjenja sposobnosti. Ovu je preporuku Komitet je eksplicirao i u preporukama uputio Republici Srbiji nakon uvida u državni i alternativni izveštaj o sprovođenju Konvencije.

Centar se već u martu 2020, zahvaljujući načinu na koji su donete i sprovedene mere zabrane kretanja u cilju zaštite od pandemije kovida, usmerio na međusobnu podršku ljudi koji su svakodnevno zaposlenjem, volonterskim angažovanjem ili uslugama koje koriste upućeni na njega, i istu smo pružali i svim ostalim ljudima koji su mu se obraćali ili su se obraćali članovima tima (kao komšijama, prijateljima, rođacima...). Istovremeno smo dobijali, zbog lične upućenosti na ljude i organizacije, informacije o iskustvima u ustanovama trajnog smeštaja, o izostanku stvarne podrške u sferi obrazovanja i nastavnica/ama i učenica/cama, studentima/kinjama i roditeljima, o fokusiranosti na zdravstveni aspekt podrške i nedostatku međuresornog pristupa podršci. U međusobnim razgovorima koordinatorke i supervizorka proistekla je ideja o snimanju dokumentarnog filma koji bi na dnevni red stavio međusobnu upućenost i podršku koju međusobno pružamo na međuljudskom nivou. O tome smo prvi put govorile u emisiji OTVORENI EKTRAN Kanala 9 25.2. Koordinatorke je ukazala na važnost činjenice međusobne zavisnosti i u tekstu povodom 5. maja, Evropskog dana samostalnog života, o neophodnosti međusobne podrške, a o tome je u novembru snimljena emisija BEZ BARIJERA Radio Futoga.

Zbog mera zabrane kretanja i zaštite od širenja korona virusa u hodu smo menjali pristup radu. Pošto je i u resornim upravama deo zaposlenih radio od kuće ili bio na odmoru i bolovanju, morali smo njihove kolege/nice da uvodimo u temu i dinamiku pre svega u delu koji se tiče plaćanja, što je samo u prvom mesecu bilo izazovno jer je većina ljudi bila u strahu, ali je operativni deo službi brzo našao modalitet i rešavano je sve što se moglo u najkraćem roku. Zastoji u donošenju odluka predstavljali su izazov, podeli smo se nas troje u vezi s tim ko s kim komunicira i uspeli smo ne baš u kratkom, ali u najkraćem mogućem roku imajući u vidu sve okolnosti, nivo informisanosti i kompetentnosti da obezbedimo sve što je potrebno uključujući i uticaj na hitnu uplatu odobrenih javnih sredstava koja su kasnila zbog hakerskog napada, trajanja procedure odobravanja prava na finansiranje usluge PA, nejednakog pristupa Centru u odnosu na pružaoca iz sistema od strane CSR i proglašenja epidemije, nakon čega je broj službenika/ca koji su radili na obradi podataka redukovana, a zbog hakerskog napada sredstva za januar i februar s direktne budžetske linije za asistenciju uplaćena su u martu, kad je uplaćen i prvi deo generalne podrške, što nam je omogućilo da premostimo prva 4 meseca, od 24.4. do sredine jula sredstva su redovno uplaćivana, nakon čega nisu, sem budžetskih, dodatne podrške RŽF-a i participacije korisnika/ca od kojih su neke takođe kasnile, jednu smo rešili smanjenjem za cenu pomagala koje korisnik koristi, a druge zapošljavanjem korisnice na javnom radu na 2 meseca na pružanju peer podrške van Centra, što inače volonterski radi pošto je za jednu asistentkinju odobreno finansiranje plate iz budžeta Grada od 1.11.2020, a da bi mogla da plati participaciju.

U odnosu na segment međusobne podrške ključnu saradnju na planu razmene informacija i finansijskom planu ostvarili smo s Rekonstrukcijom ženski fond i Građanskim inicijativama, S Evropskom mrežom za samostalni život (ENIL) komunicirali smo cele godine, naročito u toku leta pokušavajući da zajedno nađemo rešenje za jedan par iz Splita koji nije mogao da izdrži dalju izolovanost u tamošnjem domu za stare osobe i u delu razmene podataka o modelima personalne asistencije u Evropi i vidovima hitne deinstitucionalizacije. Skupština Centra 19.9.2020. s 2 suzdržana glasa usvojila je odluku o spremnosti Centra za učlanjenje u ENIL. Zahtev za učlanjenje još uvek nije podnet jer je Skupština prihvatila zajednički predlog UO i NO Centra da zahtev bude podnet nakon što Grad otkloni sporni postotak iz svog Pravilnika o ostvarivanju prava na finansiranje usluge personalne asistencije iz budžeta Grada Novog Sada i tekst Pravilnika u potpunosti uskladi s odredbama Konvencije, za šta je 3.1.2021. podnet celovit predlog, podnet je prvi put 6.8.2020, da bi 11.12. bilo prihvaćeno samo da se formulacija „zavisnost korisnika od pomoći drugih“ zameni formulacijom „upućenost na pomoć drugih“. Ostala 2 predloga da se otkloni reč izuzetno na početku datog člana jer se radi o potrebama zatečenim od 2012. i da se otkloni postotak i počne od procene stvarnih potreba za uslugom od strane CSR, jer bi to bilo u skladu s Konvencijom, odbijeni su i 11.12.2020. i 26.1. 2021. odgovorom koji ukazuje na nepoznavanje čl. 10 Konvencije i dokumenata u vezi s njegovom primenom, a koji su u nadležnosti LS. Istog dana smo odgovorili, a 3. i 4.2. 2021. poslali predlog teksta ovog dela Pravilnika koji je u skladu i s Konvencijom i Zakonom o socijalnoj zaštiti.

Portal građanske Vojvodine Autonomija.info i Novosadski informativni portal prošle godine objavili su sve informacije i saopštenja upućene od strane Centra prenoseći srž, naročito je to bilo važno u delu koji se odnosi na hitnu deinstitucionalizaciju.

S Centrom za samostalni život osoba sa invaliditetom Srbije (CSŽ) komunicirali smo tokom cele godine, naročito u poslednjih 7 meseci 2020. zbog tendera u Somboru i u vezi sa analizom usklađenosti domaćeg zakonodavstva s Konvencijom. Budući da Grad Sombor do novebra nije pronašao rešenje da se predsednici CSŽ Sombor odobri novac za organizovanje

usluge za nju od strane CSŽ-a koji je zbog toga osnovan i po Opštem komentaru br. 5 na primenu čl. 19 Konvencije, trebalo bi da ima prednost, predložili smo joj mogućnost da se deo sredstava koji je kroz dodatnu podršku RŽF odobrio za akreditovanu obuku asistencata/kinja preusmeri na troškove njene asistencije u poslednja 4 meseca 2020. Ponuđena joj je mogućnost da, u slučaju odobravanja prenamene, novac putem ugovora o saradnji prebacimo CSŽ Sombor da joj on organizuje uslugu, ili da joj organizuje CŽU. Opreдела se za CŽU zbog toga što bi organizacija od strane CSŽ Sombor zahtevala zasnivanje radnog odnosa sa stručnom radnicom, za šta takođe u tom trenutku nisu postojala sredstva, a nakon 4 meseca pritiska i zbog neizvesnosti šta će biti od januara do juna 2021. procenila je da je jednostavnije da joj CŽU organizuje uslugu.

Ova odluka izazvala je reakciju potpredsednice CSŽ-a Srbije, koja ju je doživela kao preotimanje korisnice i gašenje CSŽ-a Sombor, što nije bila namera Centra koji je procenio da ima finansijski prostor da jednoj osobi omogući sigurnost u ovom delu da premosti prošlogodišnji deo usluge koji nije bio pokriven od strane Grada Sombora, a da svi zajedno do maja ili juna 2021, kad se očekuje raspisivanje nove javne nabavke, radimo na tome da Grad Sombor ili izmenom svoje Odluke o socijalnoj zaštiti, poput Novog Sada, omogući korisnicima/ama izbor ovlašćenog pružaoca ili da, kao što je praksa u Beogradu, iskustvo u pružanju usluge bude kriterijum umesto cene, odnosno da se kriterijumi definišu tako da se može na tenderu odabrati više od jednog pružaoca usluga, pa da korisnice/i imaju izbor. Bivša gradonačelnica Sombora, sada sekretarka Skupštine Grada, obećala je da će učiniti sve što je u mogućnosti da se prošlogodišnja situacija u Somboru ne ponovi. Do ovog trenutka ništa konkretno nije urađeno. CŽU je pismom obrazložio CSŽ-u šta mu je bila namera i da čim Grad Sombor pronađe modalitet da omogući izbor pružalaca usluga i CSŽ Sombor bude mogao ponovo da je pruža svojoj osnivačici i predsednici i svima koji se za njega budu opredelili, CŽU, sem ukoliko to bude nečija izričita želja i za to budu odobrena gradska sredstva, nema potrebe da pruža uslugu u Somboru budući da tamo postoji CSŽ, da ne pominjemo to da su zahvaljujući njegovom delovanju odobrena prva javna sredstva za finansiranje ove usluge na području Vojvodine.

Prošla godina je, izuzmemo li 2013. bila najrizičnija godina u finansijskom delu rada Centra zbog dinamike odobravanja, iznosa i uplate odobrenih sredstava, a imajući u vidu da broj zaposlenih ni u jednom trenutku nije bio manji od 20 osoba. Grad je za personanu asistenciju i iskustvenu podršku izdvojio 16.599.716,00 dinara za troškove u 2020, i to 11.343.298,38 din. s direktne budžetske linije, 3.658.000 dinara na 2 konkursa za programe u oblasti socijalne zaštite od interesa za Grad Novi Sad koje sprovode udruženja i milion dinara posredstvom Gradske organizacije Crvenog krsta. Budžetska sredstva za asistenciju odobravana su i uplaćivana na vreme, ali ih do juna nije bilo dovoljno da pokriju sve troškove usluge, pa smo za prva 4 meseca kroz konkurs za programe u oblasti socijalne zaštite od interesa za Grad obezbedili sredstva za prva 4 meseca i [CF kampanijom](#), maj je premošten tako, što su na predlog resorne gradske uprave, sredstva odobrena za operative troškove usluge u periodu maj-oktobar, relocirana na majske troškove asistencije iznad minimalnog standarda i deo junskih, a od juna do decembra usluga je pokrivena u celosti jer se preostali deo uklopio u odobreno uvećanje od 30%, s tim što su troškovi godišnjeg odmora pokriveni sredstvima iz budžetske rezerve, drugim konkursom za sredstva iz rebalansa gradskog budžeta i 88 sati participacijom korisnika za koga je organizovana zamena.

Pošto nakon relociranja sredstava nije izmenjen ugovor o trajanju prvog projekta, Po pravilniku Gradske uprave o finansiranju programa u oblasti socijalne zaštite koje realizuju udruženja, na drugom konkursu raspisanom 23.11, nakon usvajanja završnog računa Grada za 2019. i rebalansa budžeta, odobrena su sredstva samo za period oktobar-decembar, jul-septembar pokriven je uz podršku GO Crvenog krsta Novog Sada, nakon intervencije gradonačelnika i članice Gradskog veća za finansije pošto je komunikacija s Gradskom

upravom u cilju da se ova situacija izbegne, o čemu je sve vreme bila obavještena i članica Gradskog veća za finansije, trajala od maja 2020, što je u julu rezultiralo izmenom Pravilnika o pravu na finansiranje usluge personalne asistencije iz budžeta Grada Novog Sada. Gradska uprava procenila je da bi 30% uvećanja na ukupni broj sati koji se odobrava jednom ovlašćenom pružaocu za 40 sati usluge po osobi koja koristi uslugu, može da pokrije potrebe korisnika/ca kojima je potrebna celodnevna usluga s tim što Zakon o radu dozvoljava dopunski rad do 30% radnog vremena bez angažovanja druge osobe. Istog momenta kad nas je bivša v.d. načelnice Gradske uprave za socijalnu zaštitu obavestila o ovoj odredbi, reagovali smo tražeći da se pođe, u skladu s Opštim komentaronbr. 5 od realnih potreba korisnika za uslugom, uz procenu Centra za socijalni rad i da se unapred projektuje budžet. Poslato je od strane Centra minimalno 20 pisama s ponavljanim predlogom i projekcijom za angažovanje 18-20 asistenata od strane Centra u 2021. godini. Odgovor koji je poslat u decembru 2020. i januaru 2021. ukazuje na nepoznavanje svrhe usluge i sadržaja Konvencije. U njemu se, između ostalog navodi, da razliku sredstava koja je 137.000,00-200.000,00 din. mesečno, korisnici/e treba sami da nadoknade, što bi značilo da bi svaka osoba kojoj je potrebna celodnevna asistencija trebalo da participira iznosom od 69.000 do 72.000 din. mesečno za bruto troškove rada i putne troškove, koji se iz budžeta ne finansiraju, kao ni slobodni dani, godišnji odmor i prvih mesec dana bolovanja.

Srećom, gradski javni rad **SERVIS PERSONALNE ASISTENCIJE ZA OSOBE SA INVALIDITETOM U NOVOM SADU I ISKUSTVENA (PEER) PODRŠKA** odobren je za angažovanje dvoje pružalaca oba vida podrške i započeo od avgusta što nam je omogućilo da u oktobru organizujemo uslugu jednoj novoj korisnici koja je počela da studira jer zbog kašnjenja usvajanja rebalansa gradskog budžeta, rešenje CSR o budžetskom finansiranju za nju nije moglo da stupi na snagu pre 1.11.2020. Od 5. novembra do 31.decembra na poslovima pružanja iskustvene (peer) podrške bila je angažovana prva predsednica Centra, a sve vreme od 1.8. do 31.12. pružalac iskustvene podrške osobi koja je više od 30 godina pogrešno lečena.

Takođe do odobravanja sredstava od strane GO Crvenog krsta Novog Sada, 25.12.2020. nismo bili sigurni da će biti pokriven ovaj segment podrške u prvih 7 meseci 2020. godine, a na koju je preliminarno bio prebačen deo sredstava odobren za GP jer je po život korisnika bilo rizično da ostane bez nje. U periodu avgust-decembar pokrivena je kroz gradski javni rad.

Sve ovo rezultiralo je time da su zaostala sredstva za period januar-decembar u iznosu od 3 miliona din. odobrena od strane Grada iz 3 izvora uplaćena 30.12. Nakon isplate svih troškova suočili smo se s manjkom od 400.000,00 dinara, koji će biti nadoknađen nakon refundacije od strane RFZO-a, zašta je preduslov pokrivanje svih zaostalih do februara 2022.

Građanske inicijative uplatile su Centru u novembru 2 pozajmice, od 300.000,00 i 500.000,00 din, od kojih je pozajmica od 300.000,00 din. vraćena 30.12, a rok za vraćanje pozajmice od 500.000,00 din, zbog navedenih okolnosti produžen je do kraja marta.

U komunikaciji s Gradom Novim Sadom i od juna Somborom, a u cilju pune primene Konvencije i obezbeđivanja novca takođe smo stalno morali da prilagođavamo pristup zbog promene većine aktera i zbog toga što smo se pred sam kraj mandata prethodne načelnice iznova supčili s tendencijom rešavanja situacije bez kooprodukcijskog pristupa – ishod je pomenuta odredba od 30% uvećanja i ignorisanje argumentacije zbog čega bi to moglo biti rizično pre svega po Grad kad ne bude više moguće projektno finansiranje usluge, s čim se trenutno i Grad i Centar suočavaju. Od avgusta do decembra 2020. pretežno smo komunicirale sa zaposlenim u resornoj gradskoj upravi zaduženim za plaćanja (jer se do obeju v.d. načelnica Gradske uprave za socijalnu zaštitu telefonom nije moglo doći, a na mejlove prethodna nije odgovarala) i s članicom Gradskog veća zaduženom za finansije. Kada smo zaključili da preti opasnost završetka godine s manjkom od 1.109.000,00 din za prvih 9 meseci prošle godine, predsednica Centra obratila se gradonačelniku. Idućeg dana najavljeno je odobravanje sredstava od strane GO Crveni krst. I pored toga što je obezbeđeno bezmalo 23 mliona din. u

prošlog godini, odnosno 1,5 milion više od planiranih sredstava, zbog neplaniranih troškova za asistenciju korisnicama iz Sombora i Doboja i troškova bolovanja koje zbog dela neplaćenih doprinosa u periodu 2011-17. nije moglo da bude refundiran, godina je završena s manjkom od 400.000,00 din. koji će biti otklonjen refundacijom za naknadu za bolovanje od strane RFZO-a ukoliko Centar neplaćene doprinose za period 2011-17. uplati do februara 2022.

Prošle godine RŽF je odobrio dodatnu podršku Centru, zahvaljujući kojoj smo premostili poslednja 4 meseca i organizovali uslugu predsednici Centra za samostalni život Sombor, kojoj je zbog toga što je pri javnoj nabavci osnovni kriterijum za izbor pružaoca usluge, bila njena cena, onemogućen izbor ovlašćenog pružaoca, čime je prekršen čl. 19 Konvencije, predsednici Društva za cerebralnu dečju paralizu u Subotici, koja zbog toga što ne ostvaruje pravo na uvećan dodatak za tuđu negu i pomoć drugog lica nema pravo na pokrivanje troškova usluge PA iz budžeta Grada Subotice, i prvoj slepoj studentkinji Medicinskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, koja je iz Doboja. Grad Doboj participirao je sa 23.000,00 din. mesečno, ukupni troškovi 40 sati usluge nedeljno su 73.000,00 din.

Generalna podrška (GP) RŽF-a omogućila je Centru da u pregovorima s Gradom uspemo da premostimo period jul-septembar, za koji je zbog administrativnog propusta resorne gradske uprave, uz učešće gradonačelnika i članice Gradskog veća za finansije, uoči sastanka sa predstavnicom RŽF-a zbog GP u ovoj godini, obezbeđeno nedostajućih milion dinara iz budžetske rezerve, tako da su kroz projekte na 2 konkursa resorne uprave, gradski javni rad i ovim sredstvima, kao i kroz prvi deo GP pokrieni svi troškovi ove usluge u Novom Sadu, kao i troškovi peer podrške.

NSZ odobrila je sredstva za rad troje saradnika u pružanju iskustvene (peer) podrške u okviru svog programa javnih radova na kome se zapošljavaju osobe sa invaliditetom . Projekat pod nazivom ISKUSTVENA (PEER) PODRŠKA - PREDUSLOV ZA SAMOSTALNI ŽIVOT OSOBA SA INVALIDITETOM – PROŠIRIVANJE MODALITETA I KANALA ZA NJENO PRUŽANJE imao je za cilj obezbeđivanje kontinuiteta iskustvene (peer) podrške pri Centru koja se pruža od 10. marta 2010. i proširenje tima pružalaca iskustvene (peer) podrške pri Centru angažovanjem novih pružalaca koji imaju određeno iskustvo u pružanju međusobne podrške i proširivanje nivoa pružanja ove usluge pri Centru, kao i načina i medija preko kojih će biti pružana..Tim za realizaciju javnog rada činile su Zorana Pavlica, vršnjačka edukatorka, Jelena Sokref i Milica Mima Ružičić-Novković s višegodišnjim iskustvom u pružanju ovog vida podrške. Rad se odvijao od jula do oktobra većim delom onlajn na vajber grupi i komunikacijom mejlom uz nekoliko sastanaka, prenele smo angažovanima sve informacije o ovom vidu podrške, kako je nastala, njenoj svrsi, modalitetima, tekovinama svih delova pokreta za ljudska prava.

Angažovani su usvojili načela i vidove iskustvene podrške. Međusobna razmena različitim načinima komunikacije doprinela je tome. Otvoreno smo razgovarali o dobrim i prevaziđenim situacijama, uključujući diskriminaciju koju smo doživljavali. Dvoje zaposlenih ju je pre svega doživelo na polju rada. Tim na javnom radu je preko zajedničke vajber grupe usvojio najosnovnije znakove srpskog znakovnog jezika. Kolega koji ga je prenosio drugim nije bio motivisan za dalje prenošenje moguće i zbog toga što se ovaj segment razmene odvijao elektronski jer se od 15.3.2020, u cilju zaštite od širenja kovida 19 samo nužni administrativni poslovi obavljaju u kancelariji, asistencija i svakodnevna iskustvena podrška tamo gde su osobe kojima su one potrebne, sve ostalo odvijalo se elektronski uz nekoliko susreta u cilju međusobnog upoznavanja i evalucija. Takođe, organizovan je rad u kancelariji jednom nedeljno uz prisustvo jedne od mentorki, ali je to, opet, zbog opštih prilika trajalo samo nekoliko nedelja u avgustu i septembru.

Dvoje od troje angažovanih na početku nisu prepoznavali diskriminaciju i njene efekte niti su bili upoznati sa osnovnim ljudskim pravima i na osnovu njih proisteklih obaveza. Tom segmentu je u prva dva meseca javnog rada posvećena najveća pažnja. Ishod je bio prepoznavanje prava, ali ograničene spremnosti za bilo koji vid delovanja sem delimično na unapređenju vlastitog položaja. Samo je jedna angažovana bila spremna da pruži stvarnu podršku drugima i učestvovala je u izradi upitnika za ispitivanje nivoa primene čl. 24 Međunarodne konvencije za prava osoba sa invaliditetom u okviru projekta OSOBE SA INVALIDITETOM ZA EU INTEGRACIJE za čiju je realizaciju u Srbiji zadužen Centar za samostalni život, i u okviru njega, zajedno sa predsednicom, supervizorkom i članicom Nadzornog odbora Centra 19.11. na okruglom stolu o usklađenosti zakonodavstva Srbije u oblasti socijalne zaštite s čl. 28 Konvencije i na obuci nove korisnice personalne asistencije 3.10.2020. i nekoliko iskustvenih konsultacija sa njom i još jednom mladom osobom koja je zainteresovana za saradnju sa Centrom u ovom segmentu. S njom je nakon javnog rada zasnovan radni odnos po ugovoru o radu na određeno vreme do kraja godine s mogućnošću nastavka ukoliko pronađe sebe u nekim od segmenata delovanja Centra i posredovanja u pronalasku posla u struci.

U domenu iskustvene (peer) podrške, u edukativnom i konsultativnom vidu, odvijala se i saradnja sa zaposlenima u Savezu organizacija za podršku osobama s intelektualnim teškoćama Federacije Bosne i Hercegovine (SUMERO) Sarajevo – Zenica uključujući obuke (onlajn i uživo) o samozastupanju i komunikaciji s javnošću održane krajem godine, na čemu je bila angažovana supervizorka programa Centra.

Shodno iskustvu u pružanju međusobne podrške za samostalni život u toku vanrednog stanja i informacija koje smo imali s terena, aplicirali smo u okviru programa SPECIJALNI FOKUS projektom U ISTOM FILMU u okviru koga je snimljen [dokumentarni film](#) s namerom da ukaže na sinhronost situacija sa sličnim posledicama na individualnom nivou, međusobnu zavisnost i važnost međusobne podrške. Preveden je na [engleski i međunarodni znakovni jezik](#) koji od 10.12. kad je postavljen [YT kanal Centra](#) ima 933 pregleda, od kojih 314. u prevodu na engleski jezik. U toku snimanja filma autorski tim i producentkinje suočile su se sa nizom komunikacijskih i logističko-tehničkih izazova pokušavajući da primene koprodukcijski pristup u svim segmentima nastanka filma, u čemu smo delimično uspele. Film je završen sa zakašnjenjem od 3 meseca u odnosu na planiran period, ali u trenutku koji je za emitovanje ovog sadržaja i poruke koju smo htele da prenesemo bio najpogodniji. Prikazan na dvema televizijama (Skvtv54 u Somboru i Apatinu u premijernom i repriznom terminu i u okviru Emisije [OTVOREN EKRAN](#) 24.12. koja je do sada imala 185 pregleda. Vest o filmu sa videom objavljena je i u nekoliko portala (portal 021, Autonomija, Portal Naslovi.net, na stranici Political Participation of Person with Disabilities. Najavljeno je postavljanje na valjevskom portalu Dijalog.net nakon njegove rekonstrukcije, a RŽF ga je u januaru 2021. postavio na svoj sajt uz tekst o svrsi međusobne podrške i konceptu međusobne upućenosti uz poziv gledaocima da doniraju Centru sredstva da bi mogao da pruža usluge za samostalni život.

Sajt Centra redizajniran i ažuriran, postavljen je 10. decembra 2016. godine.

Statistika za 2020 godinu sumirana je za oba protokola http i https mogućnosti pristupa ka sajtu. Zabeleženi statistički parametri za 2020 godinu iznose:

Ukupan broj korisnika: 18.211.

Ukupan broj sesija na sajtu: 35.969.

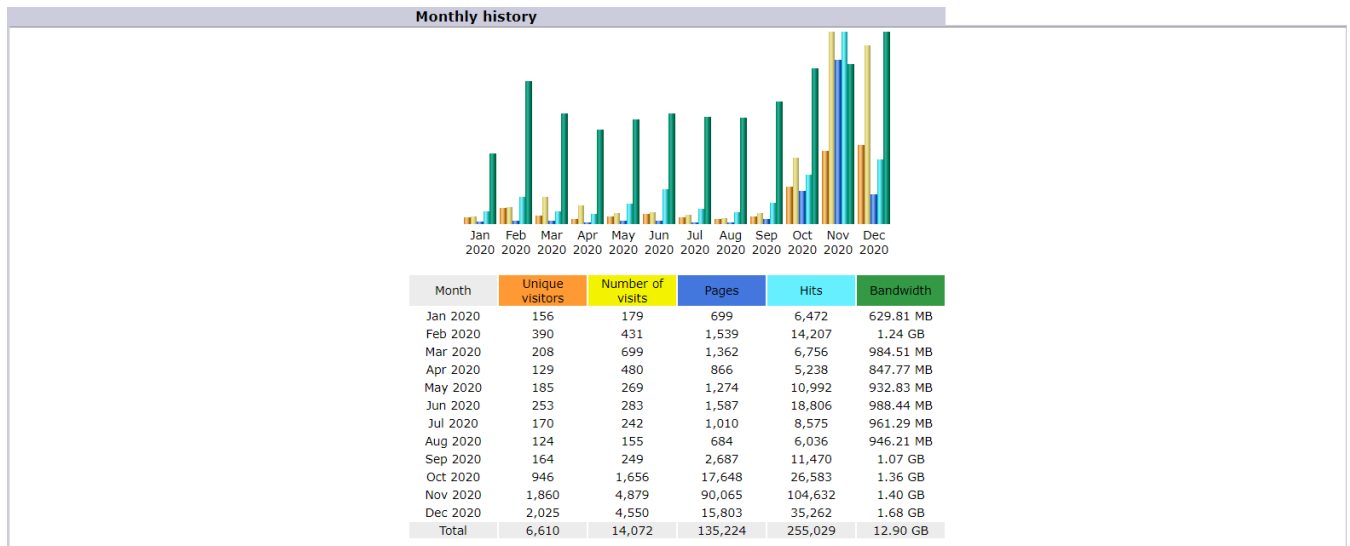
Stranice sajta pregledane su 296.458 puta.

Do 2. 3. 2021. 1282 korisnika FB označilo je da im se sviđa stranica Centra, 1330 je prati, 121 ljudi/organizacija prate nalog Centra na Tviteru, 218 na Instagramu
 Prilažemo grafički prikaz statističkih podataka oba protokola:

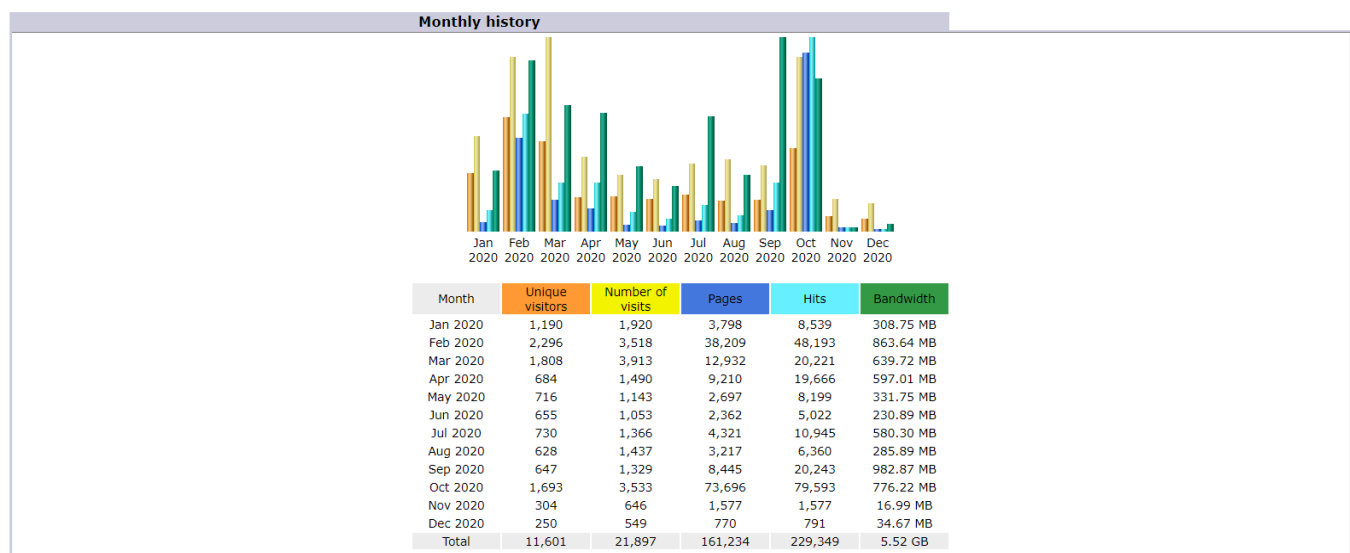
Summary					
Reported period	Year 2020				
First visit	01 Jan 2020 - 04:03				
Last visit	31 Dec 2020 - 23:04				
	Unique visitors	Number of visits	Pages	Hits	Bandwidth
Viewed traffic *	<= 6,610 Exact value not available in 'Year' view	14,072 (2.12 visits/visitor)	135,224 (9.6 Pages/Visit)	255,029 (18.12 Hits/Visit)	12.90 GB (961.04 KB/Visit)
Not viewed traffic *			313,435	392,805	26.72 GB

* Not viewed traffic includes traffic generated by robots, worms, or replies with special HTTP status codes.

Viewed traffic *	<= 11,601 Exact value not available in 'Year' view	21,897 (1.88 visits/visitor)	161,234 (7.36 Pages/Visit)	229,349 (10.47 Hits/Visit)	5.52 GB (264.15 KB/Visit)
Not viewed traffic *			351,163	611,480	25.63 GB

* Not viewed traffic includes traffic generated by robots, worms, or replies with special HTTP status codes.

Sledi tabelarni prikaz realizovanih programa u 2020. s pojedinačnim izvorima i iznosima sredstava:

Red. Br.	Naziv programa	Izvor finansiranja*	Iznos sredstava
1.	Servis personalne asistencije	Budžet Grada Novog Sada - Direktno finansiranje personalne asistencije	11,343,298.38
2.	Servis personalne asistencije i peer podrška u 2019. godini	Budžet Grada Novog Sada - Gradska uprava za socijalnu i dečju zaštitu - GO Crveni krst	500,000.00
3.	Servis personalne asistencije	Budžet Grada Novog Sada - Gradska uprava za socijalnu i dečju zaštitu I konkurs	2,800,000.00
4.	Servis personalne asistencije i peer podrška	Budžet Grada Novog Sada - Gradska uprava za privredu – javni rad	598,418.00
5.	Servis personalne asistencije i peer podrška	Budžet Grada Novog Sada - Gradska uprava za socijalnu i dečju zaštitu - GO Crveni krst	1,000,000.00
6.	Servis personalne asistencije i peer podrška	Budžet Grada Novog Sada - Gradska uprava za socijalnu i dečju zaštitu II konkurs	859,000.00
7.	Servis personalne asistencije	Rekonstrukcija Ženski fond	2,856,524.00
8.	Servis personalne asistencije	Sopstveni prihodi - participacija korisnika/ca – Novi Sad	668,498.60
9.	Servis personalne asistencije	Sopstveni prihodi - participacija korisnica – Subotica	62,700.00
10.	Servis personalne asistencije	Sopstveni prihodi - participacija korisnica – Dobož	184,000.00
11.	Servis personalne asistencije	Sopstveni prihodi - participacija korisnica – Sombor	35,400.00
12.	Servis personalne asistencije	Lične donacije članstva, saradnika/ca i umetnika/ca i građana kroz akcije prikupljanja sredstava i na ličnu inicijativu	430,728.70
13.	Donacije za rad Centra	Donacije poslovnog sektora	309,259.40
14.	Iskustvena (peer) podrška uključujući decembar 2019.	Sopstveni prihodi - participacija korisnica/ka – Novi Sad	141,000.00
15.	Podrška u donošenju odluka	Participacija korisnika	18,000.00
	iskustvena (peer) podrška	Javni rad NSZ	445,207.40
	U ISTOM FILMU	Rekonstrukcija ženski fond	300,000.00
	Prihod od prevođenja, lekture i korekture	Građanske inicijative i Nika Consultancy	199,142.81
UKUPNO			22,751,177.29

U toku prošle godine isplaćeni su svi troškovi za 2019. i 2020 i 11.720,00 din, za 2013. nedavnom donacijom na glavni račun Centra u septembru 2021, ostalo je da se obezbede

sredstva za povrat duga u periodu 2011-18, od čega je za period 2015-18. ostao samo poreski dug i 76.000,00 din. potrebno je da obezbedimo za pokrivanje toškova godšnjeg odmora iz 2018. i 19. asistentu s kojim je zbog neslaganja sa većim delom tima Centra, po isteku ugovora o radu, prekinuta saradnja i upućen je na ostvarivanje prava na naknadu NSZ u slučaju nezaposlenosti, koje je ostvario.

Ostalo su troškovi bolovanja jedne asistentkinje u Novom Sadu u 2019. i jedne asistentkinje u Subotici od septembra do decembra 2020, koji će biti nadoknađeni od strane RFZO-a ako blokada računa bude otkonjena do februara 2021

Stanje blokade, uključujući pripadajuću kamatu na dan 3.3.2020. bilo je 4.015.026,03 din. U januaru 2021.od strane Poreske uprave obašnjeno nam je da do isplate novca po reprogramu iz 2015, ne možemo podneti zahtev za novi reprogram, kao i da je najveći deo duga pod tim reprogramom i da je jedini način isplate da se deo po deo sredstava uplaćuje na račun/e koji su pod prinudnom naplatom ili ceo iznos kako bi se naplatili svi troškovi nakon čega će biti moguća otplata u ratama za deo koji nije bio pod reprogramom. Čim Grad iz svog Pravilnika o ostvarivanju prava na korišćenje usluge PA izbaci spornu odredbu od 30%, što očekujemo da će se dogoditi ovog meseca s obzirom na inicijativu započetu 25.8.2020, stvoriće se uslovi za prikupljanje sredstava za vraćanje poreskog duga, jer se nadalje na nivou tekuće godine neće stvarati manjak.

Predsedavajuća
mr Milica Mima Ružičić-Novković